

ÅRSBERETNING 2013

VEDRØRENDE

JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSPOLITISKE UDVALG

JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSPULJE

OG

JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSKONTOR

1. BAGGRUND

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg blev nedsat i foråret 1998 med henblik på at styrke forskningen på Justitsministeriets område, herunder bl.a. rådgive justitsministeren om forskningspolitiske spørgsmål, vurdere behovet for forskning, fremsætte forslag til forskningsprojekter og koordinere forskningen dels inden for hele Justitsministeriets område dels med forskningen på andre ministeriers områder. Endvidere skal udvalget medvirke til, at oplysninger om forskning er let tilgængelige for myndigheder og forskere, og efter anmodning fra justitsministeren medvirke ved udarbejdelsen af generelle retningslinjer for tildeling af offentlige midler til konkrete forskningsprojekter m.v.

I efteråret 1997 ansatte Justitsministeriet en forsknings- og dokumentationskonsulent til varetagelse af konkrete forsknings-, statistik- og dokumentationsopgaver samt sekretariatsfunktioner i forhold til Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg. Med ansættelse af yderligere personale blev Forskningsenheden etableret i 2001. I 2008 blev Forskningsenheden opgraderet til Forskningskontor.

Der er årligt afsat et beløb til finansiering af ekstern forskning.

Årsberetningen oplyser om den virksomhed, der har fundet sted på disse områder i 2013.

2. JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSPOLITISKE UDVALG

2.1. Sammensætning

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg består af repræsentanter for Justitsministeriets departement, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Den Danske Dommerforening, Foreningen af Fængselsinspektører, vicefængselsinspektører og økonomichefer, Det Kriminalpræventive Råd, Retspsykiatrisk Klinik og Danmarks Statistik. Endvidere er seks udvalgsmedlemmer fra universiteterne personligt udpegede.

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg havde i 2013 følgende sammensætning:

Medlem

Chefkonsulent Anne-Stina Sørensen

Fængselsinspektør Bodil Philip

Landsdommer Lis Frost

Ledende overlæge Dorte Sestoft

Indstillet af

Rigspolitiet

Foreningen af fængselsinspektører, vicefængselsinspektører og økonomichefer

Den danske Dommerforening

Retspsykiatrisk Klinik

Vicestatsadvokat Ingeborg Gade
Kontorchef Anita Lange
Sekretariatschef Anne Karina Nickelsen
Afdelingschef John Vestergaard
Faglig koordinator Hans Monrad Graunbøl

Rigsadvokaten
Danmarks Statistik
Det Kriminalpræventive Råd
Justitsministeriets departement
Direktoratet for Kriminalforsorgen

Personligt udpegede medlemmer:

Professor, dr. jur. Flemming Balvig	Københavns Universitet
Professor, lic. jur. Gorm Toftegaard Nielsen	Århus Universitet
Professor, dr. jur. Ingrid Lund-Andersen	Københavns Universitet
Professor, dr. phil. Jesper Ryberg	Roskilde Universitet
Professor, cand. jur. Lars Bo Langsted	Aalborg universitet
Professor, ph.d. Thomas Elholm	Syddansk Universitet

Professor, dr. jur. Flemming Balvig er formand for udvalget.

2.2. Mødeaktiviteter

Der er i 2013 afholdt ordinært møde d. 9. december.

2.3. Udvalgets virksomhed

2.3.1. Status over forsknings-, statistik- og udredningsopgaver

Medlemmerne af Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg udarbejder årligt en liste over relevante afsluttede og igangværende forskningsprojekter, udgivne publikationer m.v. for den myndighed/arbejdsplads, de repræsenterer. Derved skabes et godt overblik over forskningen på Justitsministeriets område. Det blev på mødet i 2013 besluttet, at listen over udgivelser fremover bød søges tematiseret og gjort tilgængelige for andre via offentliggørelse på Justitsministeriets hjemmeside.

2.3.2. Prisopgave

Med henblik på at styrke de studerendes interesse for forskning inden for Justitsministeriets område har Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg indstiftet en pris for bedste studenterafhandling vedrørende et givet emne. Prisen er på 25.000 kr. Emnet for prisopgaven 2012, med prisuddeling ved det ordinære udvalgmøde i 2013, var "Kriminalprævention". Prisen blev givet for en studenterafhandling i forvaltning med titlen "Fra pulje til gadeplan. Et implementeringsstudie af en kriminalpræventiv indsats i Sønderborg Kommune" skrevet af Anna Barbara Gregersen og Tine Jørgensen, Roskilde Universitet. Opgaven er tilgængelig på Justitsministeriets hjemmeside.

Prisopgaven for 2013 med frist for indlevering den 1. oktober 2014 vil gå til den bedste besvarelse af en opgave om "Lighed for loven". Nærmere information om opgavens afgrænsning og om indle-

vering af besvarelse er annonceret i relevante tidsskrifter og på Justitsministeriets hjemmeside: <http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/PRISOPGAVE-2013.pdf>

Næste prisopgave 2014 vil vedrøre retssystemets behandling af særlige grupper. Den nærmere formulering og specifikation er under udarbejdelse. Opgaven vil blive annonceret i relevante tidsskrifter i løbet af foråret 2014, ligesom information herom lægges på Justitsministeriets hjemmeside.

3. JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGPULJE

3.1. Prioritering af forskningsbevillinger

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg har besluttet, at følgende retningslinjer bør gælde for bevillinger fra Justitsministeriets Forskningspulje:

- 1) Den højeste prioritet gives til *forskning og evaluering i forbindelse med lovforberedende arbejde, lovændringer og forsøgsvirksomhed inden for Justitsministeriets område*. Ønsket om at styrke forskningen inden for Justitsministeriets område udspringer i høj grad af behovet for at få en forskningsbaseret viden på netop disse områder, herunder ikke mindst viden om betydningen af lovændringer. Det er derfor naturligt, at det er denne form for forskning, der især søges fremmet gennem bevillinger fra Justitsministeriets Forskningspulje.
- 2) Anden prioritet gives *forskning i mere almene, aktuelle problemstillinger, som knytter sig til den politiske debat, eller som er af grundlæggende betydning for det felt, Justitsministeriet dækker*. Udvalget og ministeriet må primært søge at stimulere universitetsforskere og andre til at påtage sig disse opgaver og sekundært sikre, at forskningen gennemføres som rekvireret forskning.

Med henblik på at stimulere de studerendes interesse for forskning og for Justitsministeriets fagområde er det endvidere besluttet, at *studenterprojekter kan støttes med mindre beløb*. Det forudsætter, at projekterne vedrører emner, som er af interesse for Justitsministeriet, at projekterne i øvrigt er af en karakter, som en mindre forskningstrænet kan forventes at få udbytte af, og at vedkommende superviseres af en etableret forsker.

Der bevilges *ikke* midler til bogudgivelser, til rejser og studieophold og til afholdelse af konferencer og lignende. Som hovedregel bevilges der endvidere ikke midler til frikøb og til honorering af konsulenter.

3.2 Retningslinjer for udbetaling af midler fra Justitsministeriets Forskningspulje

Der er udarbejdet en standardskrivelse med retningslinjer for, hvorledes midler udbetales og administreres, med vilkår for oppebørsel af løn, for indlevering af regnskab og rapport m.v. Retningslin-

jerne følger i meget høj grad dem, det tidligere Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd har udformet.

3.3. Bevillinger fra Justitsministeriets Forskningspulje i 2013

I 2013 er der bevilget midler til følgende projekter:

Der er bevilget 100.000 kr. til advokat Sonny Kristoffersen til en erhvervs-ph.d. til en undersøgelse af regler på området for forbrugernet. Sonny Kristoffersen har også tidligere fået en bevilling til dette projekt.

Der er bevilget 255.000 kr. til professor Jacob Torfing, RUC, til et projekt vedrørende lokalrådene, deres funktion og kriminalpræventive indsats.

Der er bevilget 245.903 kr. til ph.d. Artur Appazov, Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet, til et projekt vedrørende cybercrime.

Der er bevilget 300.000 kr. til professor Henrik Elvang Jensen, Institut for Veterinær Sygdomsbiologi, Københavns Universitet, til et retsmedicinsk forsøg vedrørende udviklingen af punktformede blødninger i øjne og ansigt i forbindelse med kvælning.

Der er bevilget 25.000 kr. til Peter Kruize til opdatering af en tidligere undersøgelse af computerkriminalitet, identitetstyveri og e-bedrageri.

Der er bevilget 421.500 kr. til Per Walsøe til en undersøgelse af befolkningens retsbevidsthed i Grønland.

Der er bevilget 45.332 kr. til Lin Adrian i forbindelse med et forskningsprojekt om forligsmægling.

3.4. Resumé af afsluttede forskningsprojekter

Når ikke andet er anført, er rapporterne i deres fulde længde tilgængelige på Justitsministeriets hjemmeside, se under *Forskning* og videre under *Rapporter vedr. Forskningspuljen*.

3.4.1. Af Justitsministeriets Forskningspulje blev der i 2010 bevilget midler til en undersøgelse af ændringerne af lov om euforiserende stoffer fra 2004. Undersøgelsen *Håndhævelse af narkotikalovgivningen vedr. besiddelse af illegale stoffer til eget forbrug efter 2004* er udarbejdet af Esben Houborg og Michael Mulbjerg Pedersen, Center for Rusmiddelforskning, Aarhus Universitet.

Resumé:

Center for Rusmiddelforskning har gennemført en undersøgelse af håndhævelsen af lov om euforiserende stoffer med hensyn til sager, der vedrører besiddelse af illegale stoffer til eget forbrug.

Baggrunden for undersøgelsen var et ønske om at undersøge følgerne af, at Danmark i 2004 indførte en nul-tolernace politik med hensyn til besiddelse af illegale stoffer. Center for Rusmiddelforskning ønskede derfor at undersøge, *hvem der bliver straffet for besiddelse af illegale stoffer til eget forbrug og hvilke former for håndhævelsespraksis, der ligger til grund herfor*. Undersøgelsen kombinerer registerforskning af, hvem der bliver straffet med og kvalitative casestudier af, hvordan loven håndhæves. Således blev der med udgangspunkt i registerdata fra Danmarks Statistik foretaget en beskrivelse af, hvem der blev straffet for besiddelse af illegale stoffer til eget forbrug i perioden 2002-2008 sammenlignet med en kontrolgruppe, som bestod af et tilfældigt udsnit af den danske befolkning. Gennem kvalitative undersøgelser af politiets narkotikainsats ved fire forskellige lokalpolitistationer placeret i fire forskellige politikredse, blev der foretaget analyse af, hvordan indsatsen blev organiseret og udført. Nedenfor sammenfattes nogle af undersøgelsens vigtigste resultater.

Der skete en stigning af antallet af sager om besiddelse af illegale stoffer til eget forbrug i perioden 2002-2008. At stigningen begyndte allerede inden den ny politik blev indført i 2004 tilskrev vi det øgede fokus på unges forbrug af rusmidler siden 1990'erne og hashklubloven fra 2001. Den måde sagerne blev afgjort på ændrede sig markant efter lovændringen i 2004. Mens omkring 30 % af sagerne blev afgjort med en advarsel før 2004 var det 1-3% efter 2004. Vi ser altså en udvikling i narkotikapolitikken, hvor flere bliver straffet og straffet hårdere for besiddelse af illegale stoffer til eget forbrug.

Den ny narkotikalovgivning indeholder en mulighed for fortsat at give advarsler til personer, hvis brugen af illegale stoffer skyldes stofafhængighed, hvis sociale forhold taler for at give en advarsel, fx at personen modtager kontanthjælp eller førtidspension. Med henblik på at undersøge i hvilket omfang denne mulighed for at give advarsler blev anvendt, blev en kategori bestående af personer som havde været i misbrugsbehandling og som modtog kontanthjælp eller førtidspension konstrueret, idet indskrivning i misbrugsbehandling blev anvendt som indikator for stofafhængighed. Analyserne viste, at blandt de personer, der modtog advarsler, var andelen af personer, der tilhørte denne kategori steget efter 2004. Det kan tolkes som udtryk for, at "sociale forhold" spiller ind, når der gives advarsler. Det blev imidlertid også undersøgt, hvordan besiddelsessager som vedrørte personer som modtog kontanthjælp eller førtidspension og var i misbrugsbehandling blev afgjort. Analyserne viste, at andelen af advarsler givet til denne personkategori faldt fra 16-18% før 2004 til 3-9% efter 2004, dog med en stigning i 2008. Det sidste kan tolkes som et udtryk for, at advarsler af sociale hensyn fra 2007 nu også kunne gives i gentagelsestilfælde. Det kræver dog yderligere analyser

af et opdateret datasæt at kunne bekræfte en sådan effekt af lovændringen. Under alle omstændigheder var det i 2008 fortsat under 10 % af sagerne, der blev afgjort med advarsler. På den baggrund ser det ud som om nul-tolerance er blevet prioriteret over sociale hensyn i håndhævelsen af narkotikalovgivningen i undersøgelsesperioden.

Det er ikke et repræsentativt udsnit af den danske befolkning, der bliver straffet for besiddelse af illegale stoffer til eget forbrug. Sammenlignet med en kontrolgruppe, der bestod af et tilfældigt udsnit af den danske befolkning, var de personer, der blev straffet for denne lovovertrædelse oftere mænd, yngre, med kortere uddannelser, på kontanthjælp, arbejdsløshedsunderstøttelse eller førtidspension, ikke havde Danmark som oprindelsesland og allerede registrerede i kriminalregisteret. Kriminalisering på grund af besiddelse af illegale stoffer til eget forbrug er således noget, som især rammer borgere, som på en række parametre har færre sociale ressourcer end gennemsnitsbefolkningen. Imidlertid viste data fra Center for Rusmiddelforskningens survey-undersøgelse af danskernes forbrug af alkohol og illegale stoffer også, at personer, som havde brugt cannabis de sidste 12 måneder og/eller 30 dage, på en række parametre havde færre sociale ressourcer end personer, som blot havde prøvet cannabis på et eller andet tidspunkt. En del af forklaringen på fordelingen af hvem der bliver straffet for besiddelse af illegale stoffer til eget forbrug, kan dermed hænge sammen med, at der også er en skæv fordeling med hensyn til, hvem der har et løbende forbrug af illegale stoffer. Desto mere man bruger illegale stoffer, desto større må man antage at sandsynligheden vil være for at blive taget med illegale stoffer på sig.

På baggrund af vores undersøgelser mener vi at kunne konstatere, at den ændrede narkotikapolitik ikke har haft nogen større betydning med hensyn til, hvordan politiet strategisk og organisatorisk konstruerer besiddelse af illegale stoffer til eget forbrug som genstand for intervention. Ændringerne i politiets virksomhed i forhold til besiddelse af illegale stoffer til eget forbrug skal i stedet især søges i det daglige arbejde på gadeplan. På den baggrund undersøgte vi med udgangspunkt i interviews og anmeldelsesrapporter, hvordan betjente kommer i kontakt med personer, der viser sig at være i besiddelse af illegale stoffer, og hvordan de konstruerer mistankegrundlaget, når de sigter borgere for besiddelse af illegale stoffer. På baggrund af disse undersøgelser kunne vi konstatere, at det er bestemte typer personer og bestemte slags adfærd, der især tiltrækker sig politiets opmærksomhed. Dette kan være en af forklaringerne på, at det ikke er et repræsentativt udsnit af den danske befolkning, der bliver straffet for besiddelse af illegale stoffer til eget forbrug. En anden forklaring kan være, at kendskab til tidligere kriminalitet og specielt narkotikakriminalitet – personligt eller gennem opslag i kriminalregisteret – fremstår som hyppig anledning til at standse og sigte personer for besiddelse af illegale stoffer. Imidlertid skal det her også inddrages, at forbruget af illegale stoffer er ujævnt fordelt i befolkningen, og at det derfor ikke kan undre, hvis personer, der for politifolkene tyder på at være forbrugere, tiltrækker sig større opmærksomhed end andre. Dette peger imidlertid på det væsentlige problem, at det således ser ud til, at det er en særlig del af befolkningen, som på en række parametre har færre sociale ressourcer end gennemsnittet, som både har størst risi-

ko for at blive ramt af de problematiske følgevirkninger ved brug af illegale stoffer og har størst risiko for at blive ramt af samfundets sanktioner for brug af disse stoffer.

3.4.2. Af Justitsministeriets Forskningspulje blev der i 2011 bevilget midler til en undersøgelse af gæld ved løsladelse. Ph.d. afhandlingen *Løsladt og gældsat* er udarbejdet af ph.d., cand.scient.soc Annette Olesen, Juridisk Institut, Syddansk Universitet. Et notat om afhandlingen er tilgængeligt på Justitsministeriets hjemmeside. Afhandlingen er udgivet på Jurist- og Økonomforbundets Forlag. ISBN: 978-87-574-2887-2.

Resumé:

Afhandlingen bygger på et ønske om at udbrede kendskabet til løsladtes livsbetingelser og den retlige regulering, løsladte oplever at være underlagt. Afhandlingens empiriske grundlag er opfølgende interview over 2,5 år i en dansk kontekst. Materialet består af 77 interview med 41 mænd. De interviewede er flergangsdømte mænd over 18 år, som forstår og taler dansk. I interviewperioden fra forsommeren 2010 til vinteren 2012 sad de i fængsel eller var løsladt fra fængsel i Danmark.

Det fremgår bl.a. af analysen, at jo mere retskaffent de løsladte forsøger at leve, jo mere retlig regulering og jo flere negative følger af loven oplever de. De løsladte, der derimod fortsætter en kriminel løbebane, mærker kun i begrænset omfang de mentale, sociale og praktiske følgevirkninger af bl.a. deres gæld til sagsomkostninger og registrering i kriminalregistret, fordi de ofte har etableret en alternativ tilværelse uden tilknytning til offentlige myndigheder. Uofficiel økonomi og beskæftigelse, et alternativt sikkerhedsnet samt alternative ejerskabs- og boligforhold er nogle af de handlingsstrategier, som de løsladte danner for at kompensere for de negative følger, de oplever, at de omfattende lovkomplekser medfører i forbindelse med løsladelsesprocessen.

Et af de centrale fund i analysen viser, at gældsættelse af de straffedømte, der bl.a. er affødt af den personlige hæftelse for sagsomkostninger, medvirker til, at flere genoptager deres kriminelle tilværelse. Gældsbyrden kan således betragtes som en risikofaktor for recidiv. Kriminalpræventive studier har belyst, at de løsladte, der bl.a. får et arbejde, tager en uddannelse og/eller bliver løsladt til en permanent bolig har mindre sandsynlighed for at recidivere. Disse kriminalpræventive faktorer bliver imidlertid påvirket i en negativ retning pga. gældssituationen. Gælden bevirker, at de løsladte ikke finder et aktuelt økonomisk incitament ved at varetage et arbejde. Gælden modvirker motivationen for at påbegynde/færdiggøre en uddannelse, og gælden fjerner grundlaget for at lade sig registrere på en bopæl, fordi pantefogeden kan foretage udlægsforretninger og politiet udføre ransagninger og beslaglægge pengebeløb og genstande af en vis værdi til tvangsinddrivelse. Udeblivelsen fra arbejdsmarkedet, uddannelsessystemet og Det Centrale Personregister begrænser oplevelsen af retlig regulering, men afskærer samtidig de gældsatte løsladte yderligere fra det øvrige samfund.

3.4.3. Af Justitsministeriets Forskningspulje blev der i 2012 og 2013 bevilget midler til en undersøgelse af computerkriminalitet, identitetstyveri og e-bedrageri. Undersøgelsen *Kriminalitet i en digitaliseret verden* er udarbejdet af Peter Kruize.

Resumé:

I dette forskningsprojekt er blikket rettet mod identitetstyveri, betalingskortmisbrug og handelsbedrageri i online verdenen. Ingen af disse kriminalitetsformer er nye, men med internettets opkomsten er der åbnet op for alternative kriminelle muligheder i forbindelse hermed. De nævnte kriminalitetsformer er belyst ud fra følgende perspektiver: Omfang, fremgangsmåde, tab, offerprofil, forebyggelse, anmeldelse, efterforskning, gerningsmandsprofil og strafudmåling.

Datagrundlaget består af en offerundersøgelse (n=9.582), Polsas data af sigtede for overtrædelse af straffelovens §§ 171, 263, stk. 2, 279 og 279, samt enkelte ekspertinterviews.

Ifølge offerundersøgelsen har 4 procent af danskerne været udsat for en af de nævnte kriminalitetsformer indenfor de sidste 12 måneder. Det svarer til ca. 166.500 danskere. Risikoen er størst for bedrageri ved internethandel. I sagens natur sker bedrageri ved nethandel online. Ved identitetstyveri og misbrug af betalingskort kan tilegnelsen af oplysninger ske offline, men undersøgelsen viser at det sker hyppigt online. Alle tre former for internetkriminalitet kan føre til økonomiske tab for de udsatte. Det estimerede tab er beregnet til 231 mio. kroner på årsbasis.

Offerprofilerne er ikke ens. Ved identitetstyveri er risikoen størst for yngre mænd og mindst for ældre kvinder. Forskellen er en faktor 4, offerrisikoen for yngre mænd er således 1,9 %, og for ældre kvinder er den 0,5 %. Ved kortmisbrug er risikoen størst for midaldrende mænd, mens yngre kvinder har mindst risiko. Her er forskellen en faktor 3, offerrisikoen for midaldrende mænd er således 1,1 %, og for yngre kvinder er den 0,4 %. Alder har den største indflydelse på offerrisikoen i forbindelse med bedrageri ved nethandel. Yngre kvinder har den største risiko for at blive udsat herfor, deres offerisiko er 4,5 %. Mens ældre kvinder har den laveste risiko, deres offerisiko lyder på 1,1 %. Forskellen er således en faktor 4.

Forebyggelse af identitetstyveri på internettet kan ske ved teknisk sikring af computeren og ved forsvarlig adfærd på internettet. Den tekniske sikring retter sig mod at undgå malware, mens den varsomme adfærd retter sig mod at hindre phishing. NemID – Danmarks digitale signatur – introduceres i juli 2010, og hermed er adgangen til netbank og offentlige services bedre sikret end tidligere. Sikring af netbanksløsninger sker ikke kun ved at sikre adgangen, men også ved overvågning af betalinger. Overvågning finder sted ved bankernes datacentraler. Nets fungerer som indløser af (Visa/Dankort og overvåger kortbetalinger ved at spotte unormale betalingsmønstre.

I offerundersøgelsen svarer ca. 20 procent af respondenterne, der har været udsat for identitetstyveri, at de har anmeldt sagen. 18 procent af respondenterne, der har været udsat for e-bedrageri, har anmeldt sagen til politiet. En anmeldelse fører dog ikke automatisk til efterforskning; politiet prioriterer blandt andet ud fra tabets omfang, og om hvorvidt der er tale om en serie forbrydelser.

Internetkriminelle er hovedsageligt mænd. Hackere, kortmisbrugere og nethandel bedragerer er i mere end halvdelen af tilfældene under 25 år gamle. Specielt skimmere er lidt ældre, den største andel er mellem 25-34 år gamle. Aldersspændet for identitetstyve er bredere, de er typisk mellem 15-44 år gamle. Langt de fleste sigtede er dansk statsborger, dog er de sigtede skimmere næsten udelukkende rumænske statsborger. Identitetstyve, kortmisbrugere og specielt nethandel bedragerer er ofte gamle kendte af politiet. En fjerdedel af nethandel bedragererne er tidligere sigtet for mere end 10 forhold.

I ca. en tredjedel af sagerne opgives sigtelsen eller tiltalen frifindes. Det vil sige, at der i en tredjedel af sagerne mangler beviser i forhold til skyldspørgsmålet. Der er dog en undtagelse i forbindelse med sigtede for bedrageri ved internethandel, 9 ud af 10 dem findes skyldige. Når en sigtet findes skyldig i en af internetkriminalitetsformerne fører det oftest til en ubetinget eller betinget frihedsstraf. Det gælder dog ikke for sigtede i hackingsager, de dømmes sjældent til en ubetinget straf. Til gengæld anvendes bøde og tiltalefrafald hyppigere i forbindelse med hackingsager.

3.4.4. Af Justitsministeriets Forskningspulje blev der i 2012 bevilget midler til en kvalitativ undersøgelse af stalking. Undersøgelsen *Stalking i Danmark. En kortlægning af erfaringer, konsekvenser og støttebehov* er udarbejdet af Katrine Bindsbøl Holm Johansen, Tine Tjørnhøj-Thomsen og Karin Helweg-Larsen, Statens Institut for Folkesundhed.

Resumé:

Formålet med undersøgelsen er at opnå en grundlæggende viden om karakteren af stalking i Danmark. I undersøgelsen er stalking defineret ved, at en person udsættes for *systematisk vedvarende forfølgelse eller chikane gennem uønskede, gentagne og påtrængende kontakt- og kommunikationsforsøg*. Undersøgelsen har forsøgt at besvare tre overordnede forsknings-spørgsmål:

1. Hvordan opleves stalking af de der udsættes herfor?
2. Hvad er de sociale og trivselsmæssige konsekvenser af stalking for de udsatte?
3. Hvilke særlige støttebehov har personer udsat for stalking?

Forsknings-spørgsmålene er besvaret ud fra tre datakilder: semistrukturerede interview med stalkingramte, og fagpersoner i kontakt med stalkingramte samt eksisterende forskning fra udlandet. Der

indgår 25 stalkingramte fordelt på 22 kvinder og 3 mænd (20-76 år), og 11 fagpersoner fordelt på 8 kvinder og 3 mænd der repræsenterer kvindekrisecentrene, mandecentrene, politiet, Offerrådgivningen, Mødrehjælpen og Dansk Anti-Stalking Forenings rådgivning.

I undersøgelsen har 11 af de udsatte haft en intim relation til stalkeren, 7 har haft en bekendt relation, og for 7 har stalkeren været ukendt. Resultaterne viser, at de udsatte gradvist erfarer og erkender stalking, men ofte uden at benævne det som stalking. Der er en tendens til, at de, der udsættes for fysisk vold af stalkeren, eller som ikke er bekendt med stalkerens identitet, erkender stalkingen tidligere end de andre udsatte.

I undersøgelsen inddeles stalkingen i to former: *overvågning* og *chikane*. Hovedparten af de udsatte var udsat for overvågning, og mest udbredt var det blandt udsatte med en intim relation til stalkeren. De hyppigste overvågningsformer var fysisk forfølgelse ved eksempelvis at køre efter eller holde øje med den udsatte fra gaden eller bygninger tæt på dennes bopæl. Størstedelen af de stalkingramte har oplevet flere former for chikane. Chikane kan spænde fra telefonopkald til grov fysisk vold eller mere subtile former som trusler og rygtespredning. De udsatte med en intim eller bekendt relation til stalkeren oplevede generelt flere og grovere stalkingtaktikker, end de med en ukendt stalker.

For hovedparten af de udsatte i undersøgelsen har stalkingen haft omfattende psykiske, fysiske, sociale og økonomiske konsekvenser, både under og efter stalkingen stod på. Resultaterne viser en sammenhæng imellem stalkingens karakter, dens intensitet og konsekvenserne. De udsatte, med en intim relation til stalkeren, har oplevet flere og alvorligere konsekvenser. For størstedelen af de udsatte er de psykiske, fysiske og sociale konsekvenser en manifestation af den stress, som den udsatte oplever i forbindelse med stalkingen. De udsattes børn er også typisk påvirket af stalkingen og udviser tegn på mistrivsel, utryghed samt frygt for at stalkeren gør dem og den udsatte fortræd.

De udsatte efterspørger primært anerkendelse, og de, der har oplevet anerkendelse, fortæller, at det har givet dem et psykisk overskud, som de har kunnet bruge i håndteringen af stalkingen. Flere af de udsatte gav også udtryk for, at de havde brug for at indgå i netværk med andre stalkingramte. En del efterspørger også bedre muligheder for professionel rådgivning og psykologbistand. Ligeledes efterspørger de bedre beskyttelse mod stalkeren. Det er ofte de udsattes erfaring, at politiet ikke kan gribe ind over for stalkeren og stoppe stalkingen.

Både de stalkingramte og fagpersonerne angiver oplysning som den primære idé til forebyggelse af stalking. De mener, at der er behov for viden blandt befolkningen og myndigheder om, hvad stalking er, og hvordan man genkender stalkingadfærd.

På baggrund af undersøgelsens resultater, fremsættes en række anbefalinger med henblik på at forebygge stalking og forbedre hjælpen til de stalkingramte. Fokus i anbefalingerne er på oplysning blandt befolkningen og faggrupper herunder politiet.

3.4.5. Af Justitsministeriets Forskningspulje blev der i 2006 bevilget midler til en afhandling vedrørende regeringsprærogativerne. Afhandlingen *Regeringsprærogativerne – regeringsmagten eller et levn fra enevælden?* er udarbejdet af Henrik Hjort Elmquist, Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet. Et notat om afhandlingen er tilgængeligt på Justitsministeriets hjemmeside. Afhandlingen er udgivet Jurist- og Økonomforbundets Forlag. ISBN: 978-87-574-3128-5.

Resumé:

Gælder der en prærogativlære i dansk ret? Og er regeringsprærogativerne immune i forhold til styring og kontrol?

Grundloven indeholder en række bestemmelser, som tildeler kongen forskellige beføjelser såsom den udenrigspolitiske kompetence, adgangen til at fremsætte og stadfæste lovforslag, retten til at benåde og give amnesti, muligheden for at udskrive valg m.fl. Disse kompetencer omtales typisk som ”regeringsprærogativerne”. Prærogativernes historie går langt tilbage i tiden og er knyttet til tanker om enevældige konger, herunder kongelovens majestætsrettigheder. Et relevant spørgsmål i dag er derfor, om bestemmelserne udgør regeringsmagten eller et levn fra enevælden.

”Prærogativ” betyder et ”fortrin” eller en ”enekompetence”, hvilket rejser spørgsmål om fortrin i forhold til hvem. Særligt forholdet til lovgiver, Folketinget, domstolene og Folketingets Ombudsmand kan give anledning til juridisk tvivl, herunder om bestemmelserne skal fortolkes samlet eller enkeltvist.

Afskærer det Folketinget fra at behandle en sag, herunder debattere den, at der er tale om udøvelse af et regeringsprærogativ? Er det grundlovsstridigt for Folketinget at vedtage et lovforslag, der berører regeringens prærogativer? Kan en folketingsbeslutning pålægge regeringen at udøve prærogativet på særlig vis? Disse – og andre – spørgsmål giver jævnligt anledning til tvivl i Folketinget.

Tilsvarende kan det i forhold til domstolene og Folketingets Ombudsmand overvejes, om de kan kontrollere regeringens udøvelse af et prærogativ? Er domstolene eksempelvis begrænset i sine muligheder for at foretage prøvelse af regeringens handlinger på det udenrigspolitiske område, eller er Folketingets Ombudsmand udelukket fra at undersøge, om en statsminister har udøvet sin beføjelse til at udnævne en minister retmæssigt?

Disse og andre spørgsmål besvares i denne afhandling. Det sker ud fra en retlig analyse af grundloven og lovgivningen i øvrigt, praksis, den juridiske litteratur, fremmed ret samt politologien.

4. JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSKONTOR

4.1. Personale

Mag. art. et dr. jur. Britta Kyvsgaard er chef for Forskningskontoret og sekretær for Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg. Kontorets medarbejdere bestod i 2013 desuden af konsulent, cand.scient.soc. Anne-Julie Boesen Pedersen, fuldmægtig, cand.scient.soc. Christian Klement, fuldmægtig, cand.scient.soc. Tanja Tambour Houllind Jørgensen og fuldmægtig, cand.scient.soc. Maria Libak Pedersen.

Christian Klement er desuden ph.d.-studerende på deltid ved Københavns Universitet som et samfinansieringsprojekt mellem Justitsministeriet og Københavns Universitet.

Studentervedhjælpere i 2013: stud.scient.soc. Christian Vedersø Østergaard, stud.scient.soc. Sarah Steinitz Andersen, stud.scient.soc. Malthe Øland Ribe, stud.scient.soc. Stine Liengaard Jensen og stud.scient.soc. Jens Holten Poulsen.

4.2. Forsknings-, statistik- og udredningsopgaver

Der er i årets løb gennemført en række opgaver enten efter anmodning eller på eget initiativ. Rapporter fra Forskningskontoret er tilgængelige på Justitsministeriets hjemmeside under *Forskning: Rapporter fra Forskningskontoret*. Rapporterne omtales endvidere i Justitsministeriets ugentlige nyhedsbrev, der kan abonneres på via Justitsministeriets hjemmeside.

4.2.1. Til brug for Rigsadvokaten er der svarende til tidligere år udarbejdet en statistik over antallet af varetægtsfængslinger i isolation i 2011. Se *Statistik om isolationsfængsling 2011*. Der er gennemført en tilsvarende undersøgelse af antallet af varetægtsfængslinger i isolation i 2012. Denne rapport er endnu ikke offentliggjort.

4.2.2. Til brug for Retsudvalget er der – også som i tidligere år – gennemført en undersøgelse vedrørende ungdomssanktioner og ubetingede domme til unge lovovertrædere, denne gang vedrørende 2012. Se *Redegørelse om ungdomssanktioner og ubetingede fængselsstraffe til unge lovovertrædere*.

4.2.3. Sammen med Flemming Balvig, Københavns Universitet, er der udarbejdet en rapport om resultaterne fra offerundersøgelserne. Se *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelserne 1995-96 og 2005-12*.

4.2.4. Til brug for Retsudvalget og Sundheds- og forebyggelsesudvalget er der udarbejdet en statistik vedrørende de foranstaltninger efter §§ 68-69, der er idømt i 2012, samt en analyse af forløbet af foranstaltningsdomme afsagt i 2007. Se *Nye foranstaltningsdomme i 2012 samt forløbet af domme afsagt i 2007.*

4.2.5. I forbindelse med vedtagelsen af en lov om en skærpet indsats mod stalking er der gennemført en undersøgelse af danskernes udsathed for stalking. Se *Omfanget og karakteren af stalking. En befolkningsundersøgelse.*

4.2.6. På baggrund af en styrkelse af indholdet i ungdomssanktionen gennem en lovændring i 2007 er der udarbejdet en evaluering vedrørende den kriminalpræventive effekt af ungdomssanktionen. Se *Ungdomssanktionen. Effektevaluering af en styrkelse af sanktionen.*

4.2.7. Til brug for Folketinget er der udarbejdet sidste delrapport vedrørende forskningsprojektet om rekruttering af børn og unge til kriminelle bander. Se *Rockere og bandemedlemmers kriminelle karrierer og netværk i ungdommen.*

4.2.8. I forbindelse med deltagelse i en større international komparativ undersøgelse – International Self Report Delinquency (ISRD) – er gennemført en undersøgelse af selvrapporteret kriminalitet blandt unge i Storkøbenhavn og Odense. Se *Selvrapporteret kriminalitet. En sammenligning mellem Odense og Storkøbenhavn 2012 og Storkøbenhavn 2006 og 2012.*

4.2.9. Baseret på oplysninger om anmeldte straffelovsovertrædelser er der gennemført en undersøgelse af kriminalitetsniveauet i kommuner og politikredse. Se *Kriminalitetsniveauet i kommuner og politikredse 2011.* Tilsvarende undersøgelser er gennemført i 2003 og 2009.

4.2.10. Der er tilsvarende udarbejdet en rapport om udviklingen i kriminalitet blandt børn under 18 år fra 2001 til 2012. Undersøgelsen viser udviklingen på såvel landsplan som på kommune- og politikredsniveau. Se *Udviklingen i børne- og ungdomskriminalitet 2001-2012.*

4.2.11. Der er gennemført en effektevaluering vedrørende et særligt heltidsundervisningstilbud, Christiansskolen, beliggende på Frederiksberg. Se *Christiansskolen. Den kriminalpræventive effekt af et målrettet skoletilbud til unge med særlige behov.*

4.2.12. Der er gennemført en kortlægning af politiets brug af bekymringssamtaler og -breve over for børn og unge, der har udvist kriminel eller anden bekymrende adfærd, samt en evaluering af, om bekymringssamtalerne har en kriminalpræventiv effekt. Se *Kortlægning og evaluering af politiets brug af bekymringssamtaler og -breve.*

4.2.13. I årets løb er der desuden udarbejdet nogle mindre undersøgelser og notater til brug for Straffelovrådets arbejde samt almene notater om udviklingen antallet af samfundstjenestedomme, udviklingen i anmeldelser og sanktioner for vold, danskernes bekymring for vold og kriminalitet og kriminalitetsudviklingen i forskellige aldersgrupper.

4.3 Udvalgsarbejde m.v.

Britta Kyvsgaard har i 2013 været:

Medlem af Advisory Board for Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention

Medlem af Det Kriminalpræventive Råds tænketank

Formand for Dansk Kriminalistforening

Medlem af bestyrelsen i International Society of Criminology

Medlem af Danmarks Statistiks brugerudvalg for befolkningsstatistik

Medlem af Socialstyrelsens referencegruppe vedrørende kriminelle og kriminalitetstruede børn og unge

Medlem af Socialstyrelsens ekspertpanel vedrørende dokumentationsprojekt

Medlem af aftagerpanel under Sociologisk Institut, Københavns Universitet

National korrespondent vedrørende bidrag til den europæiske kriminalstatistik, European Sourcebook.

Anne-Julie Boesen Pedersen har i 2013 været:

Rådsmedlem i Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi

Medlem af EU-expert group on the policy needs for data on crime and criminal justice

Medlem af Campbells styregruppe: C2 Knowledge Translation and Implementation Coordinating Group

Deltager i TrygFondens "Forum for anvendt forskning i børn og unges trivsel"

Medlem af følgegruppe for ph.d.-projekt vedrørende lokalråd under Roskilde Universitet

Medlem af COWIs følgegruppe vedrørende kortlægning af hadforbrydelser.

Tanja Tambour Houllind Jørgensen har i 2013 været:

Medlem af Det Nationale Institut for Kommuner og Regioners Analyse og Forsknings følgegruppe vedrørende en evaluering af natteravnene

Medlem af Direktoratet for Kriminalforsorgens følgegruppe for projekter vedrørende KIF i flerårsaftalen 2013-2016.

Maria Libak Pedersen har i 2013 været:

Medlem af følgegruppe for ph.d.-projektet "Shebabs på Nørrebro" under Københavns Universitet.